

Vragen met betrekking tot de Wet op de identificatieplicht

1. Inleiding

Bij de parketpolitie rezen vragen over de toepassing van de Wet op de identificatieplicht (WID). De vraag was in hoeverre de Wet op de identificatieplicht van toepassing was op twee werkvragen:

- Parketpolitie gaat aan de deur van X om een stuk te betekenen. De deur wordt opengedaan door een persoon die desgevraagd niet zegt X te zijn. De parketpolitie vermoedt dat hij dat wel is. Is die persoon verplicht zich te identificeren?

- Y moet terecht staan. Y meldt zich niet bij het uitroepen van de zaak. De zaak wordt bij verstek behandeld. Y staat op de lijst van de parketpolitie om aangehouden te worden voor executie. Er bevindt zich een persoon als toeschouwer in de zaal waarvan de parketpolitie vermoedt dat dat Y is. Is die persoon verplicht zich te identificeren?

Paragraaf 2 behandelt de uitgebreide Wet op de identificatieplicht. Paragraaf 3 behandelt de samenhang tussen politietaak en identificatieplicht. Paragraaf 4 behandelt de eerste vraag: identificatie bij het betekenen van stukken aan de deur. Paragraaf 5 behandelt de tweede vraag: identificatie in rechtszaak bij vermoeden dat een persoon in de zaak aanwezig is waarvan de zaak bij verstek is behandeld omdat hij zich niet meldde bij het uitroepen van de zaak en die op de lijst staat om aangehouden te worden voor executie.

2. De Wet op de uitgebreide identificatieplicht

De Wet op de identificatieplicht beoogt de invoering van een identificatieplicht voor burgers ten opzichte van ambtenaren van politie en daarmee gelijk te stellen ambtenaren alsmede van degenen die zijn belast met toezicht in de zin van hoofdstuk 5 van de Algemene wet bestuursrecht. Als identiteitsbewijs kan gelden een geldig rijbewijs, een geldig nederlands reisdocument (paspoort of Europese identiteitskaart), een document waarover een vreemdeling ingevolge de Vreemdelingenwet 2000 kan beschikken of voor personen afkomstig uit de landen van de EU of de EER een geldig nationaal, diplomatiek of dienstpaspoot of rijbewijs.

Een ieder die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt is verplicht op de eerste vordering van een ambtenaar als bedoeld in art. 8a Politiewet 1993 een identiteitsbewijs als bedoeld in art. 1 Wet op de uitgebreide identificatie ter inzage aan te bieden. Deze verplichting geldt ook indien de vordering wordt gedaan door een toezichthouder (Art. 2 Wet op de uitgebreide identificatieplicht).

Er is sprake van een toonplicht van erkende identiteitsbewijzen voor alle burgers vanaf 14 jaar op eerste vordering van de daartoe bevoegde functionarissen. Dat zijn politieambtenaren, buitengewoon opsporingsambtenaren en toezichthouders. Ingevolge de Politiewet kan inzage van een identiteitsbewijs worden gevorderd als dat nodig is voor een redelijke taakuitoefening. Ingevolge de Algemene wet bestuursrecht kan de toezichthouder inzage vorderen van een identiteitsbewijs als dat nodig is voor de uitoefening van zijn specifieke taak: de naleving van de wetten waarop hij toezicht moet houden.

Door strafbaarstelling van het niet voldoen aan de toonplicht wordt het nalaten op het tijdstip dat het er daadwerkelijk toe doet aangepakt. Het is niet een in abstracto te beschermen belang dat alle burgers altijd een identiteitsbewijs bij zich dragen. Het is van belang dat zij desgevraagd in de gevallen waarin dat noodzakelijk is en identiteitsbewijs kunnen tonen. Dat vergemakkelijkt de taakuitoefening van de functionaris die met handhaving is belast.

De corresponderende strafbaarstelling is te vinden in art. 447e Sr. Art. 447e Sr luidt "Hij die niet voldoet aan de verplichting om een identiteitsbewijs ter inzage aan te bieden, hem opgelegd bij art. 2 Wet op de identificatieplicht wordt gestraft met een geldboete van de tweede categorie.

De Aanwijzing uitbreiding identificatieplicht (Aanwijzing WID) geeft een nadere uitwerking van de Wet op de uitgebreide identificatieplicht. Doel van de uitbreiding van de huidige identificatieplicht is het verschaffen van een instrument om de handhaving en het toezicht door de overheid over de gehele linie te ondersteunen en te versterken. Handhaving van de verplichting van art. 447e Sr kan nooit een doel op zich zijn. In het geval een proces-verbaal terzake van het niet-voldoen aan de identificatieplicht wordt opgemaakt, moet daarbij worden vermeld in welk kader de inzage van het identiteitsbewijs is gevorderd. In het proces-verbaal moeten de feiten en omstandigheden worden gerelateerd op basis waarvan de opsporingsambtenaar het redelijkerwijs noodzakelijk heeft geacht de inzage van een identiteitsbewijs te vorderen.

Er zullen zich gevallen voordoen waarin sprake is van samenloop van het delict van art. 447e Sr en andere strafbare feiten. Wanneer betrokkene zich alleen niet identificeert maar ook een valse naam of valse

adresgegevens opgeeft (art. 435 sub 4 Sr) is vervolging voor beide feiten uit het oogpunt van normbevestiging geïndiceerd.

3. Identificatieplicht en uitvoering van de politietaak

Op grond van art. 55b Sv is het mogelijk dat de politie een verdachte die is staande gehouden of aangehouden naar zijn identiteitsbewijs vraagt en het daarop vermelde sofi-nummer overneemt indien dat voor de vaststelling van de identiteit van de verdachte noodzakelijk is, kan de politie de verdachte aan zijn kleding onderzoeken als wegmaking of beschadiging van een voorwerp waaruit diens identiteit kan blijken, dreigt. Indien de verdachte weigert zijn identiteit bekend te maken, of indien de politieambtenaar vermoedt dat hij een valse naam heeft opgegeven, kan de verdachte - ook voor overtredingen - worden aangehouden en onderworpen aan maatregelen ter identificatie. Dat zijn in ieder geval op grond van art. 61a lid 1 Sv het maken van foto's, het nemen van lichaamsmaten en het nemen van vingerafdrukken. Deze blijven op grond van de Wet politieregisters bewaard zolang dat nodig is voor de uitvoering van de politietaak. Vingerafdrukken worden in beginsel na dertig jaar vernietigd. Ten behoeve van de identificatie kan de termijn voor het ophouden voor verhoor van maximaal zes uur nog eens met zes uur worden verlengd. Bij verdenking van misdrijf of overtreding vindt verificatie bij de GBA plaats.

Art. 55b Sv regelt dat bepaalde door de minister van justitie aangewezen categorieën van personen de bevoegdheden als vermeld in art. 55b Sv mogen uitoefenen. Op basis hiervan mogen daartoe aangewezen buitengewoon opsporingsambtenaren als bedoeld in art. 142 lid 1 Sv dezelfde bevoegdheden uitoefenen als de ambtenaren van politie. In art. 8a Politiewet 1993 wordt aan de buitengewoon opsporingsambtenaar dan ook een gelijke bevoegdheid tot het vorderen van identificatie toegekend als aan de ambtenaar van politie.

Politieambtenaren die bezig zijn met een algemene surveillance mogen niet zo maar burgers om hun identiteitsbewijs vragen, maar dat wordt anders indien er sprake is van verdenking van een strafbaar feit of indien zij opdracht krijgen om uit te kijken naar personen met een bepaald signalement, die van een strafbaar feit worden verdacht of indien zij geconfronteerd worden met een oploopje ontstaan na een ongeluk. Het vragen naar het identiteitsbewijs moet redelijkerwijs nodig zijn voor de uitoefening van de politietaak.

4. Het uitreiken van een stuk

De parketpolitie gaat aan de deur van X om een stuk te betekenen. De deur wordt opgedaan door een persoon die desgevraagd niet zegt X te zijn. De parketpolitie vermoedt dat hij dat wel is.

Art. 586 Sv bepaalt dat in alle gevallen waarin een gerechtelijke mededeling moet worden betekend, de betekening geschiedt door uitreiking van een gerechtelijk schrijven. Ingevolge art. 587 lid 2 Sv kan de uitreiking worden opgedragen aan een ambtenaar, aangesteld voor de uitvoering van de politietaak of een andere daartoe aangewezen ambtenaar of functionaris. In de Regeling aanwijzing ambtenaren van politie en functionarissen ten behoeve van uitreiking en betekening van gerechtelijke stukken (Besluit van 27 april 1995, nr. 490067/895, Staatscourant. 1995, 88) heeft de minister van justitie daartoe ook aangewezen ambtenaren, werkzaam bij de parketten en de griffies van de gerechten.

Art. 435 onder 4 Sr stelt het opgeven van een valse naam strafbaar indien door het bevoegd gezag naar identiteitsgegevens wordt gevraagd. Het opgeven van een valse naam is strafbaar in geval politie het bevoegde gezag de naam vraagt. Onder het bevoegde gezag moet in het algemeen worden verstaan de personen die in de staat met enig gezag bekleed zijn. De bevoegdheid kan voortvloeien uit de aard van de aan de ambtenaar op te dragen werkzaamheden. De met het doen van exploiten belaste ambtenaren, die moeten vermelden de naam der personen met wie zij bij de betekening spreken moeten onder het bevoegd gezag worden gerangschikt.

Art. 589 Sv vermeldt dat de akte van uitreiking de persoon moet vermelden aan wie het stuk is uitgereikt. De betekeningregeling strekt ertoe te verzekeren dat de geadresseerde van de inhoud van het stuk kennis kan nemen. De akte van uitreiking bewijst dat het stuk op de voorgeschreven wijze is uitgereikt. De parketpolitie is bevoegd X naar zijn naam te vragen. Indien de parketpolitie vermoedt dat de persoon die open doet ten onrechte beweerde niet X te zijn is er sprake van vermoeden van een strafbaar feit ex art. 435 Sr (opgeven van een valse naam). In dat geval kan de parketpolitie X vorderen inzage te geven in een identiteitsbewijs. Dit is noodzakelijk voor de uitoefening van de taak van de parketpolitie. Indien X niet aan de vordering voldoet om inzage te geven in zijn identiteitsbewijs handelt X in strijd met art. 447e Sr.

5. Vragen naar identiteit op de zitting

Y moet terecht staan. Y meldt zich niet bij het uitroepen van de zaak. De zaak wordt bij verstek behandeld. Y staat op het lijstje van de parketpolitie om aangehouden te worden voor executie. Er bevindt zich een persoon in de zaal waarvan de parketpolitie vermoedt dat dat Y is.

Er bestaat geen algemene plicht voor de verdachte om te verschijnen bij de behandeling van zijn strafzaak. Art. 278 lid2 Sv voorziet in de mogelijkheid van een bevel tot verschijnen, eventueel te combineren met een bevel tot medebrenging.

Het bevel te verschijnen is een rechterlijk bevel. Op grond van art. 585 lid 1 Sv kan worden volstaan door toezending van een gewone of een aangetekende brief. Een bevel medebrenging omvat reeds het bevel tot persoonlijke aanwezigheid. Er behoeft dus niet ook of voorafgaand aan het bevel medebrenging een oproeping tot verschijning te worden betekend.

Indien een bevel tot persoonlijk verschijnen wordt uitgevaardigd moet het onderzoek voor bepaalde tijd worden geschorst.

Zodra de parketpolitie vermoedt dat Y aanwezig is kan de parketpolitie de rechter verzoeken een bevel tot medebrenging te geven. Met dit bevel kan de parketpolitie de persoon aanhouden waarvan zij vermoedt dat dit Y is. De parketpolitie kan vervolgens Y naar zijn identiteit vragen. De parketpolitie is bevoegd gezag. Onder bevoegd gezag worden ook verstaan ambtenaren die belast zijn met betekening van stukken. X is nu verplicht de parketpolitie inzage te geven in zijn identiteitsbewijs. Indien Y een valse naam opgeeft is hij strafbaar op grond van art. 435 Sr (valse naam opgeven). De parketpolitie constateert dat ze een persoon zien die ze zoeken. De achterliggende reden van dit handelen is dat deze persoon op de lijst staat om aangehouden worden ter executie. Deze persoon heeft zich ook niet gemeld toen zijn zaak werd uitgeroepen.

De rechter kan vervolgens het verstek vervallen verklaren en tot berechting van Y overgaan. Omdat Y op de lijst staat om aangehouden te worden voor executie kan aansluitend de executie plaatsvinden. Y wordt namelijk vermoed een persoon te zijn die moet worden aangehouden voor executie. Met een bevel tot medebrenging naar de terechtzitting kan een persoon worden opgebracht. Nadat de persoon is aangehouden is berechting mogelijk.

Deze situatie is te vergelijken met een situatie dat een verdachte bij verstek is veroordeeld maar later alsnog op de zitting verschijnt. In dit geval kan het verstek vervallen worden verklaard en kan berechting plaatsvinden in aanwezigheid van de verdachte.

Stafbureau bedrijfsvoering,
Almelo, 18 april 2005,

